

riše jasno, jedrnato in pregledno. Velikanski gospodarski razvoj Nemčije po l. 1870., organizacija kapitala, agrarcev, industrijskih delavcev, vse prevladuje socialno vprašanje, zunanje življenske oblike se izjednačujejo, kultura se demokratizira, dnevno časopisje, ta „mašina za niveliranje“, se je razvilo v zadnjem polstoletju v velesilo prve vrste; liberalno meščanstvo, „najvažnejši producent in konsument literature“, je ogroženo od dveh strani — od konservativno-agrarne in malomeščansko-proletarske. Vsi ti faktorji so ustanovili v Nemčiji nov duševni tip. — Šesto predavanje govori o naturalizmu na Francoskem, ki je dal vsej moderni drami nov značaj, o drami med Španci, Portugalci, Rusi (Tolstoj), Poljaki, Čehi, južnimi Slovani, Rumuni in Novogrki. O južnoslovanski drami pravi (str. 101), da še tiči v otroških čevljkah in da je zategadelj vpliv tujine zelo močan. Oporne točke prihodnjega samostojnega razvoja so gledišča v Ljubljani, Zagrebu, Belgradu in Sofiji; večinoma jih vodijo pesniki, ki so že utemeljili čisto dobro tradicijo tehnike in igranja. Pri mladi generaciji se kažejo naturalistični (Srdjan Tučić) in novoromantični vplivi (Begović) ali pa se oboji križajo (Iv. Cankar). — Sedmo predavanje je posvečeno severnogermanski drami: Dancem, Švedom (Strindberg), Norvežanom (Ibsen) in Holandcem; osmo nas seznanja s francoskimi dekadenti in belgijskimi simbolisti (Maeterlinck), z Angleži (Wilde, Shaw), Amerikanci in Italijani (D' Annunzio). Sledeči predavanji govorita o nemški drami zadnjih dvajsetih let. Proletarijat, malomeščanstvo, umetnost, bohêma, žurnalistika, gledišče, politika, šola, duhovščina, vojaštvo, urad, židovstvo nudijo bogato snov za „igro miljeja“ (11. predavanje). Zadnje predavanje govori o početkih nemškega simbolizma ali nove romantike, o antičnih, biblijskih, renesančnih in pravljinih snoveh najmoderneje drame. Rezultat dela poudarja, da je razvoj moderne drame paralelen pri vseh kulturnih narodih, da ima moderna drama mednarodni, evropski značaj. — Razen bibliografije izpopolnjujeta knjigo obširna registra oseb in dram. — Delo je sestavljeno skrbno, sodba je povsod mirna in objektivna. Knjiga je potrebna vsakemu, ki hoče dobiti dober pregled o moderni drami.

Dr. Vinko Zupan.

Graška univerza in Slovenci. 22. marca t. l. je izročila deputacija nenemškega dijaštva na graški univerzi, sestojeca iz treh članov (Hrvat, Italijan in Slovenec), rektorju graškega vseučilišča sledečo resolucijo: „Zastopniki nenemških narodnosti na graškem vseučilišču, zbrani 9. dne marca 1912 na protestnem shodu po § 2, konstatirajo, da se s tem, da je predavanje lektorja Ferdinanda Steila „Deutsche Vortragskunst“ dostopno samo „für Hörer deutscher Nationalität“, kršijo temeljne določbe splošnega učnega reda glede svobode uka in pouka na avstrijskih univerzah in osnovnega državljankega zakona o ravnopravnosti vseh avstrijskih narodnosti v šoli in uradu. Navedena omejitev prezira nadalje jasno in izrečno določbo ustanovne listine graške univerze, po kateri je graška univerza ustanovljena izrečno za potrebe mnogojezične Notranje Avstrije. Zato protestirajo zbrani zastopniki proti tej kršitvi zakona in zahtevajo, da se še pred začetkom letnega semestra ukine.“

Odstavek ustanovne listine, ki jo je izdal nadvojvoda Karel 1. januarja 1585. leta, in na katerega se resolucija sklicuje, se glasi v izvorniku takole: „... universitatem... eum in finem instituere et erigere intendimus, ut quod alii principes suorum subditorum saluti commodoque prospicientes, sibi licere existimant, illud nos quoque, plures easque ampliores diversarum nationum et linguarum provincias (sc. interioris Austriae) possidentes, multo majori ratione et jure posse omnes intelligant“. Enako govori tudi papeževa bula (1585), s katero je papež potrdil ustanovitev univerze in v kateri se omenjajo „ampliores manipuli ex diversarum nationum et linguarum agris, quarum provincias dictus Carolus Archidux possidet“. Tudi ustanovna listina, ki jo je izdal nadvojvoda Ferdinand I. 1602, se v tej stvari zлага s Karlovo. Da se je univerza te svoje naloge v pretečenih stoletjih zavedala in jo tudi vršila, za to imamo tudi zgodovinski dokaz. Zahn je priobčil (Mitt. d. hist. Ver. für Steiermark, XXX, str. 112—120) zanimiv „Vischerianum“, poročilo o prospektu Gradca z opisom, ki ga je izdal Vischer l. 1675 in ki se je — dotlej skrit in nepoznan — našel v dvorni knjižnici na Dunaju. Tam pravi Vischer med drugim (str. 117): „Nicht weniger ist zu beobachten die berühmte Universität, in welcher die Theologia vnd Philosophia wegen vnterschiedlicher Subjecten als Teutsch, Italianisch, Vngarisch, Croatisch vnd Windischen bester Massen florieren, darinnen Doctores Theologiae vnd Magistri Philosophiae creiret werden, darumben dann vnd wegen der zwey Jahr-Märckt daran einer vmb Mitfast, der ander vmb Aegidi drey Wochen lang gehalten werden, dise Stadt sehr Volckreich ist.“

Ta odstavek tolmači Zahn (str. 114) tako, da meni, „an der Universität würde (kakor pripoveduje Vischer) deutsch, italienisch, ungarisch und windisch vorgetragen“ in pripominja k temu v oklepajih „was uns jetzt (namreč leta 1882.) eben noch abginge“. — Zdi se, da išče Zahn v Vischerjevih besedah preveč; kar se da iz njih jasno spoznati, je v prvi vrsti to, da se je takrat štelo graški univerzi v slavo, da je kolikor mogoče tujih narodnosti nase priklenila.

Dr. Jož. A. Glonar.

IV. jugoslovanska umetniška razstava. Ob navzočnosti kralja Petra, prestolonaslednika kraljeviča Aleksandra, vseh ministrov, bolgarskega ministra narodne prosvete S. S. Bobčeva in izbranega belgrajskega meščanstva je bila 27. maja v Belgradu slavnostno otvorjena IV. jugoslovanska umetniška razstava. Razstave, ki šteje 1200 umotvorov, so se udeležili umetniki vseh jugoslovanskih narodov.

Nova grobova. Dne 11. maja t. l. je v Celju umrl prof. Ivan Fon, ki je deloval na polju šolske književnosti. V zadnjem času je prirejal z nadzornikom P. Končnikom nemške čitanke za nižje razrede slovenskih srednjih šol. — V Zagrebu je dne 21. maja legel k večnemu počitku pravi akademik in umirovljeni vseučiliški profesor Natko Nodilo. Baval se je predvsem z bajeslovnimi študijami, ki jih je večinoma priobčil v „Radu“. „Društvo hrv. književnikov“, katerega predsednik je bil, piše v nekrologu o njem: „Živio je s duhom narodâ, dok su se borili s neznanjem i fanatizmom srednjega vijeka, zanosio se za religiju, kojoj se klanjahu stari Slaveni po šumama i vodama svojim, vodio je smjelo i otvoreno riječ slobode. Sada je predao duh u ruke silama, koje je pratio i proučavao kroz svoj život, i, ma da je tijelo predao prošlosti, koju je toliko ljubio, ostavio nam je svoja djela u nenadkriljivom slogu napisana za vječnost.“

